

Зміст професійної підготовки педагогічно обдарованої молоді //Педагогіка та психологія: Зб. наук. праць /За заг ред. акад. І.Ф.Прокопенка, чл.-кор. В.І.Лозової. - Харків: ХДПУ, 2001. - Вип.19. - Ч.2. - С.16-19.

УДК 378.937

ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНО ОБДАРОВАНОЇ МОЛОДІ

Антонова Олена Євгеніївна, м.Житомир

Формування творчої особистості майбутнього вчителя - актуальна проблема сучасної педагогічної теорії та практики, що зумовлена потребою реформування системи вищої педагогічної освіти. Необхідність розв'язання цього стратегічного завдання викликана змінами у суспільно-політичному житті та новими соціокультурними умовами. Про важливість даної проблеми зазначено в Законі України "Про освіту", Концепції педагогічної освіти, цільовій комплексній програмі "Вчитель".

На підготовку нової творчої генерації майбутніх учителів спрямована Всеукраїнська студентська олімпіада з педагогіки, яку можна визнати ефективною формою роботи з педагогічно обдарованою молоддю. На базі Житомирського державного педагогічного університету імені Івана Франка у період з 1999 по 2001 рік тричі проводився II етап Всеукраїнської студентської олімпіади з педагогіки. За цей час більш ніж 150 студентів з різних вищих навчальних закладів України взяли участь у конкурсній програмі олімпіади, яка засвідчила потужний науковий творчий потенціал молодих дослідників України, який характеризується глибиною, системністю, прогностичністю. Проте були виявлені і певні недоліки у професійній підготовці майбутнього педагога-вихователя, які пов'язані з недостатньою підготовленістю учасників до дій у практичних ситуаціях. Тому до змісту підготовки майбутнього вчителя мають бути включені завдання, які передбачають розв'язання проблем професійної спрямованості, що допомагають студентам вчитися бачити ситуацію, аналізувати її, виділяти провідні ідеї, розробляти конструктивні схеми і варіанти практичних рішень.

Саме на реалізацію такого підходу орієнтовані конкурсні завдання олімпіади "МікрОВикладання", "Моделювання виховного заходу", "Аукціон педагогічних ідей" та "Конкурс педагогічних талантів".

Конкурсне завдання "МікрОВикладання" передбачає моделювання і програвання фрагменту уроку (до 10 хвилин), який готується учасниками олімпіади заздалегідь. МікрОВикладання допомагає майбутньому вчителю краще підготуватися до професійної діяльності, визначити рівень своїх знань,

умінь і здібностей, набути певного рівня педагогічної майстерності. Журі при оцінюванні цього конкурсу враховує професійно-педагогічну спрямованість майбутнього учителя, володіння ним засобами педагогічної взаємодії, вміння встановлювати контакт з колективом учнів, знання про сучасні педагогічні технології навчання.

Мікрвикладання є одним з напрямів практичної професійної діяльності вчителя, що допомагає студентам краще усвідомити сутність педагогічних явищ. Моделюючи фрагмент практичної діяльності вчителя-предметника, майбутні вчителі розвивають свої здібності, набувають певного досвіду, вмінь та навичок. Відзначимо, що більшій частині учасників олімпіади притаманні такі якості як комунікативність, емпатія, педагогічна інтуїція, самовладання, педагогічний оптимізм, які поєднуються з глибокими теоретичними педагогічними знаннями.

Конкурсне завдання “Мікрвикладання” оцінювалося за 21-бальною шкалою за такими критеріями: відповідність змісту навчального матеріалу формі викладу, різноманітність і доцільність обраних методів та засобів, рівень володіння педагогічною технікою, використання наочності, вміння встановлювати контакт з аудиторією, вільне володіння навчальним матеріалом, емоційність викладу, артистичність.

Значна частина учасників олімпіади продемонстрували високий рівень знань з фахових предметів, різноманітні форми та методи роботи з аудиторією, багато цікавих творчих ідей та знахідок. Актуальними для сучасної освіти можна вважати такі фрагменти уроків: з правознавства на тему: “Азбука прав людини” з використанням комп’ютерної техніки (Ващенко О.І., Харківський державний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди); з української мови на тему: “Фразеологізми у нашому житті” (Кордонов Д.Г., Херсонський державний педагогічний університет імені Н.Крупської); з астрономії на тему: “Земля – планета нашої сонячної системи” (Малімон О.А., Волинський державний університет імені Лесі Українки) та інші.

Моделювання фрагментів уроків засвідчили достатній рівень майстерності, ефективну реалізацію дидактичних ідей, вдале застосування цікавих дидактичних прийомів та засобів.

Конкурс “Моделювання виховного заходу” був введений до програми Всеукраїнської студентської олімпіади з педагогіки вперше. Він спрямований на перевірку рівня готовності майбутніх учителів до самостійної творчої роботи вчителя-вихователя. Адже відомо, що значна частина вчителів основну свою увагу зосереджує на роботі вчителя-предметника, тобто виділяється тенденція домінування навчальної роботи над виховною. Такі вчителі вважають, що головною функцією шкільного педагога є навчальний процес, озброєння учнів знаннями, вміннями та навичками, а не формування особистості. Виховна ж функція вважається другорядною. Проте, як переконує життя, навчальний і виховний компоненти педагогічної діяльності неможливо розділити. Навіть виділити їх окремо для детального вивчення можна лише умовно. Тому виховна функція вчителя залишається однією з провідних у практичній діяльності шкільного педагога. А відтак дуже важливо підготувати

майбутнього вчителя до виконання відповідної роботи ще під час навчання у педагогічному навчальному закладі. Відсутність у студентів знань і умінь з виховної роботи породжує у них невпевненість у своїх силах, підвищену втомлюваність, яка викликана відсутністю вміння науково організувати свою діяльність і діяльність учнів, зниження зацікавленості до роботи з дітьми, і як результат – невдоволеність обраною професією. Для майбутнього педагога-вихователя важливо ще під час навчання оволодіти вміннями з виховної роботи, серед яких : уміння чітко бачити ситуацію, аналізувати її, виділяти основні протиріччя і проблеми, правильно розуміти мету і завдання виховної діяльності, знаходити ефективні шляхи реалізації цих завдань.

Головною метою конкурсного завдання “Моделювання виховного заходу” є включення студентів у реальні ситуації практичної діяльності вчителя-вихователя, перевірка готовності майбутніх учителів самостійно планувати, організовувати і аналізувати виховні заходи, знаходити шляхи встановлення контакту з колективом учнів, використовувати традиційні і нестандартні методи і прийоми для створення сприятливого емоційного фону спілкування з вихованцями.

До виконання цього завдання конкурсанти готуються заздалегідь. Система оцінювання передбачає врахування наступних критеріїв: оригінальність теми, відповідність форми організації темі виховного заходу, різноманітність методів та засобів виховної взаємодії, рівень володіння педагогічною технікою, актуальність обраної теми, уміння володіти увагою вихованців, емоційний вплив на аудиторію.

Учасники олімпіади продемонстрували широкий спектр форм організації виховних заходів, серед яких ділова гра, виховна бесіда, розповідь, лекція, подорож, вікторина, екскурсія, усний журнал та інші. На жаль слід відмітити, що переважають традиційні вербальні методи виховання (бесіда, розповідь, лекція), які носять частіше за все моралізаторську спрямованість, і як наслідок недостатній рівень володіння частиною конкурсантів педагогічною технікою. Крім того, недостатньо були представлені у цьому виді конкурсу інноваційні методи і форми організації позакласної виховної роботи. Серед інших недоліків хотілося б зазначити такі: використання частиною учасників сценаріїв виховних заходів, які наведені у спеціальних педагогічних і методичних виданнях, що практично виключає можливість виявити і оцінити власне творче “Я” конкурсанта; недостатню визначеність самими учасниками мети і форми виховного заходу та вікової категорії дітей, на яких він розрахований; обмеженість у використанні студентами наочності (ТЗН, схем, малюнків), яка була переважно низької якості.

Отже, удосконалення змісту роботи з педагогічно обдарованою молоддю потребує:

- раннього виявлення обдарованих студентів і включення їх в науково-дослідну роботу;
- організації спецсеминарів з актуальних проблем педагогічної науки та методики роботи з обдарованими студентами - майбутніми педагогами;
- досконалого володіння методами науково-педагогічних досліджень;

- введення конкурсів мікрвикладання, моделювання виховного заходу та педагогічних талантів як обов'язкового компоненту кожної олімпіади на всіх етапах, починаючи з факультетських;

- проведення аукціонів педагогічній ідеї у межах I туру Всеукраїнської олімпіади з педагогіки у всіх педагогічних вузах України для виявлення талановитої молоді;

- проведення на базі педагогічних вищих навчальних закладів освіти педагогічних студентських конференцій з підготовкою та публікацією матеріалів учасників.

Таким чином результати Всеукраїнської студентської олімпіади з педагогіки засвідчили про наявність у вищих навчальних закладах України цілої плеяди обдарованих студентів, які органічно поєднують теоретичні знання з практичною педагогічною діяльністю.